

AİLE SADECE ŞEKİL DEĞİŞTİRMİYOR, CİDDİ BİR SALDIRI ALTINDA ÖRSELENİYOR

Popüler kültürün yaygınlaşmasının hemen akabinde iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler; dijitalleşme, sosyal medya platformları ve yapay zekâ gibi olgular; düşünce biçimimizi, ilişkimizi, davranışlarımızı değiştirip dönüştürüyor. Bu aslında hayatın bir bütün olarak kökten değişimi demek. Elbette bu süreçten içtimai hayatın temeli olan aile kurumu da olumsuz etkileniyor. Toplumun temeli olan aile nasıl oldu da kaçınılması gereken bir kurum haline geldi? İletişim araçları, aileyi nasıl etkiliyor? Aile kurumunu kim, nasıl ve neyle tehdit ediyor? Ailenin korunması için neler yapılmalı? Kamuda Sosyal Politika dergisi olarak, *Üsküdar Üniversitesi Kurucu Rektörü-Psikiyatrist Prof. Dr. Nevzat Tarhan* ile yeni gelişmeler, tehditler ve imkanlar çerçevesinde aile kurumunu bütün detaylarıyla konuştuk.

- Hocam, “aile toplumun temel taşıdır” sözünü hep duyarız ama günümüzde bu taşın yerinden oynadığını görüyoruz. Siz bir psikiyatrist olarak, bugünün ailesinin röntgenini çektiğinizde en büyük “travmayı” nerede görüyorsunuz?

Aslında ailenin röntgenini çektiğimizde gördüğümüz tablo şu: Aile sadece bir kurum değil, bir binayı ayakta tutan yegâne yapı taşıdır. Hatta biz psikiyatride insanın çocukluk dönemini, onun ‘ana vatani’ olarak tanımlıyoruz. İşte o ana vatanın güvenliğini sağlayan ordu, ailedir. Ancak bugün o yapının temellerinde birkaç ciddi kırılma, yani büyük bir ‘travma’ görüyoruz. Bugünün en büyük travmalarından biri, popüler kültürün aileyi bir ‘gereksinim’ değil, bir ‘ayak bağı’ gibi pazarlamasıdır. ‘Aileye ne gerek var?’ diyen bu anlayış, özellikle gençleri evlilikten soğutuyor. Bunun sonucunda ortaya çıkan en büyük travma ise yalnızlık ve gelecek kaygısıdır. Batı’da ailenin ortadan

kalkmasıyla intihar oranlarının artması bunun en somut kanıtıdır. Bizim kültürümüzde ‘aile sigortası’ dediğimiz; amcanın, dayının, teyzenin kriz anında elinden tuttuğu o görünmez ağ zayıflıyor. Bu ağ koptuğunda, kişi kriz anında tutunacak dal bulamıyor. **Eskiden aile, dış dünyadan sığınılan ‘son sığınak’tı. Ancak bugün o sığınığın içinde bir ‘açık kapı’ var: Akıllı telefonlar... Çocuğun evin güvenli ortamında ama dijital dünyanın en güvensiz köşelerinde olduğu bir tabloyla karşı karşıyayız.** Eğer ebeveyn gözetimi ve dijital okuryazarlık yoksa, aile bağları bu dijital kölelik yüzünden kopuyor. Eskiden ailede ‘tamamlayıcı ilişki’ vardı; eşler birbirinin eksikliğini kapatırdı. Modern ailenin en büyük yaralarından biri ise ‘ego savaşlarıdır.’ Evlilik rekabetçi bir alan değildir; rekabetin olduğu yerde huzur olmaz. Adaletin sadece mahkeme duvarlarında olduğunu sanıyoruz, oysa adalet önce evde başlamalıdır. Röntgende ki en karanlık bölge ise iletişimsizliktir. Çatışmalı iletişim bile iletişimsizlikten iyidir; çünkü çatışma

varsa bir düzelme çabası vardır. Ama iletişimsizlik varsa, o ilişki artık uzatmaları oynuyordur. Ailenin 'güvenli alan' olma özelliği kayboluyor. Türkiye şu anda bir 'ara kültür' ve kimlik karmaşası yaşıyor. Geçmiş marjinal savunanlar ile modernizmi marjinal savunanlar arasında sıkışmış bir ana akım var. Kendi kültürünü koruyarak modernleşememek, aile yapımızda bir yalpalama yaratıyor. En büyük travma, ailenin o 'güvenli liman' olma vasfını yitirmeye başlamasıdır. Bir insan kriz anında, afet anında veya ekonomik zorlukta elini tutacak sağlam bir ip arar. Aile bağları zayıfladığında o ip kopuyor. Eğer biz geleceğe iyi bir fabrika değil de 'iyi bir insan' bırakmak istiyorsak; evin içini tekrar sıcak, dürüst, şeffaf ve güvenli bir liman haline getirmek zorundayız.

- Aileyi toplumun 'son sığınağı' olarak nitelendiriyorsunuz. Günümüzde bu sığınağın duvarlarında ne tür çatlaklar oluştu?

Evet, aile bizim için son sığınaktır ancak bugün

bu sığınağın duvarlarında ciddi sarsıntılar ve dışarıdan içeriye sızan çatlaklar var. Bugün ailenin en büyük çatlağı, evin içine kadar giren ama denetlenemeyen dijital dünyadır. Eskiden sığınağın kapısını kapattığınızda dışarıdaki tehlike dışarıda kalırdı. Ama şimdi sığınağın içinde bir 'açık kapı' var: Akıllı telefonlar... Çocuk, evin güvenli ortamında fiziksel olarak yanınızda olsa bile, dijital dünyanın en güvensiz, en karanlık köşelerine o telefonla bağlanabiliyor. Eğer ailede dijital okuryazarlık yoksa ve çocuk ebeveyn gözetiminden uzaksa, o sığınak artık koruyucu özelliğini yitirir; çocuk dijital dünyanın kölesi haline gelir.

Ben her zaman şunu söylerim: Bütün kötülükleri bir odaya doldursanız, kapısını yalan açar. Aile içinde açık, şeffaf ve dürüst bir iletişim yoksa o sığınak güvenli alan olmaktan çıkar. Sevgi tek başına yetmez; sevginin yanına dürüstlük ve adaleti koymazsanız güven oluşmaz. Güvenin olmadığı bir sığınak ise her an çökmeye mahkûmdur. Bugün evlerde en tehlikeli durum iletişimsizliktir. Aynı çatının altında olup birbirine yabancılaşan,

duygusal bağ kuramayan insanların olduğu evlerde sığınak sadece dört duvardan ibaret kalır. **Sığınığın duvarlarındaki bu çatlakları onarmanın yolu; inatçılığı bırakıp dürüstlüğe dönmek, rekabet yerine tamamlayıcılığı seçmek ve dijital dünyayı evin bir efendisi değil, kontrollü bir aracı haline getirmektir.** Eğer sığınığımızı sıcak, sevimli ve güvenli bir ortam yapabilirsek toplumun yapı taşlarını da kurtarmış oluruz.

- Boşanma oranlarının arttığı, evlenme yaşının yükseldiği, çocuk sayısının düştüğü bir tablo ile karşı karşıyayız. Aile kurumu sadece şekil mi değiştiriyor, yoksa sizin tabirinizle gerçekten bir “örselenme” ve çöküş sürecinde miyiz?

Aslında bu durumu sadece masum bir ‘şekil değişikliği’ olarak görürsek yanılırız. Ortadaki tablo maalesef toplumun en küçük yapı taşı olan hücrenin, yani ailenin ciddi bir örselenme ve yapısal bir bozulma süreci yaşadığını gösteriyor. Batı’da boşanma ve evlilik dışı çocuk oranları %50’lerin üzerine çıktı. Türkiye’de de TÜİK nüfus verilerine göre 2024’te yetişkin nüfus içinde boşanmış kişilerin oranı yaklaşık %5 oldu. Bu oran 2014’te yaklaşık %3 seviyesindeydi, yani son 10 yılda belirgin bir artış var. 2024 verilerine göre boşanmaların yaklaşık %33,7’si ilk 5 yılda, %21,3’ü 6–10 yıl arasında gerçekleşti.

Küresel düzeyde bir **‘Kaliforniya Sendromu’** yaşanıyor. Bu sendromun en belirgin özelliği; sadece haz peşinde koşan, aidiyet hissetmek istemeyen bir neslin varlığıdır. ‘Evliliğe ne gerek var?’ diyen, aile kurmayı ayak bağı olarak gören bir anlayış türedi.

Vücutta hücre neyse, toplumda da aile odur. Ailede ciddi bir parçalanma varsa, o toplumun orta vadede ayakta kalma şansı yoktur. Ailelerin dağılması demek, daha fazla mutsuz çocuk, daha fazla yalnız yaşlı ve daha fazla sosyal bunalım demektir. Sonuç olarak; aile sadece şekil değiştirmiyor, ciddi bir saldırı altında örseleniyor. Eğer biz Anadolu irfanımızı, o ‘görünmeyen sigorta sistemi’ olan aile bağlarımızı ve dürüstlüğe dayalı ilişki modelimizi koruyamazsak, bu çöküş kaçınılmaz olur.

- Aile kurumu bugün tam olarak neye veya kime karşı direniyor?

Bugün aile kurumu, sadece bir değişimle değil, çok cepheli bir kuşatmayla karşı karşıya. Bu sığınak, aslında modern dünyanın dayattığı güce karşı direniyor. Günümüzde popüler kültür, aileyi bir ‘ayak bağı’ veya ‘pranga’ gibi sunuyor. Gençlere sürekli ‘özgür ol, anıyaşa, sorumluluk alma’ mesajı veriliyor. Aile burada, aidiyet duygusunu yok eden, sadece haz peşinde koşmayı (Hedonizm) kutsayan Kaliforniya Sendromu’na karşı direniyor. Eskiden evin dış kapısını kapattığınızda aile mahremiyeti başlardı. Aile, çocukların beyinlerini ‘hacklemeye’ çalışan, onları dijital dünyanın kölesi yapmak isteyen internet otoyollarına ve büyük veri lordlarına karşı direniyor. Sığınak, çocuğun ‘anavatanı’ olan çocukluk dönemini, bu kontrolsüz dijital fırtınadan koruma mücadelesi veriyor. Aile bugün, eşler arasındaki ‘ego savaşlarına’ karşı direniyor. Eskiden aileyi koruyan mahalle kültürü, akrabalık bağları gibi ‘görünmeyen sigortalar’ vardı. Şimdi bu bağlar koptu ve aile tek başına kaldı. Aile kurumu, İngiltere’de bakanlığı kurulan o ağır yalnızlık salgınına karşı direniyor. Aile, sadece kazanma hırsıyla donatılmış, manevi

değerlerden yoksun nesiller yetiş-tirmek isteyen bu materyalist bakış açısına karşı direnir. Aile bugün bencilce bir özgürlük anlayışına, dijital köleliğe, ego savaşlarına ve manevi boşluğa karşı direnir. Eğer bu sığınağı koruyamazsak, toplumun yapı taşları dağılır ve geriye sadece 'kalabalıklar içinde yalnız' bırakılmış bireyler kalır. Bu yüzden aileyi korumak, aslında insanın kendi geleceğini ve ruh sağlığını korumasıdır.

Sevgi tek başına güven oluşturmaya yetmez. Sevgi, dürüstlikle birleştiğinde ortaya adil bir ortam çıkar.

- Bugün dünya ölçeğinde “önce ben”, “kendi hayatını yaşa” gibi narsistik eğilimler ailedeki “biz” bilincini zehirliyor. Ailede “ben” ile “biz” arasındaki denge nasıl korunabilir?

Bugün tam olarak bir 'Ego Çağı' yaşıyoruz. Popüler kültür, bireyi sürekli kendi narsistik arzularını tatmin etmeye, 'zincirlerini kırmaya' ve sadece kendi hazları için yaşamaya teşvik ediyor. Ancak bu durum aileyi zehirleyen en büyük unsurdur. Evliliklerde bugün en çok yaşadığımız sorun ego savaşlarıdır. Oysa ailede dengeyi kuran şey tamamlayıcı ilişkidir. Birisi diğerinin eksikliğini görmeli ve onu domine etmeye çalışmak yerine tamamlamaya odaklanmalıdır. Eğer eşler birbirini yenmeye, yüz üstü düşürmeye çalışırsa o evde

'biz' bilinci oluşamaz. Dengeyi korumak için aileyi bir gemi yolculuğuna benzetmeliyiz. Bu gemide herkesin farklı bir mizacı olabilir ama geminin selamete limana varması herkesin 'ortak hedefi' olmalıdır. Yolcular önce geminin iyiliğini, sonra kendi iyiliklerini düşünmelidir. Başarı artık şahıs başarısı değil, bir takım başarısıdır. Şirketlerde olduğu gibi ailede de 'ben ne kadar güçlüyüm' yerine 'biz beraber ne kadar başarılıyız' anlayışı hâkim olmalıdır. Bu dengeyi korumak için formülümüz basit: Sev, değer ver ve paylaş. Eğer sadece severseniz ama değer verip paylaşmazsanız, denge bozulur. Paylaşım arttıkça 'ben' duygusu 'biz' duygusuna dönüşür.

Sevgi tek başına güven oluşturmaya yetmez. Sevgi, dürüstlikle birleştiğinde ortaya adil bir ortam çıkar. İdeal insan, kendi hatalarını görebilen ve eleştiriye açık olandır. Narsist kişi eleştiriye kapalıdır, kendini kusursuz sanır. Oysa ailede dengeyi korumak için 'hakikat nedir, neden eleştiriliyorum?' diye sorgulayabilmek gerekir. Eleştiriye açık olmayan biri ne kendini geliştirebilir ne de sağlıklı bir 'biz' bilinci kurabilir. Sonuç olarak; aileyi korumak 'ben'liğimizden vazgeçmek değil, 'ben'i daha büyük ve huzurlu bir 'biz'in parçası yaparak güçlendirmektir.

Bugün cebimizdeki akıllı telefonlar tıpkı bir ‘sanal kuma’ gibi evliliğin ortasına yerleşti. Dijital hazcılıkla (hedonizm), eşler arasında mesafe oluştuğunu, “evin içinde ama birbirine uzak” aile fertlerini görüyoruz. Sanal dünyanın cazibesinin, ailedeki duygusal paylaşım ve bağ üzerindeki etkisini siz nasıl okuyorsunuz?

Bu ‘sanal kuma’ benzetmesi aslında durumun vahametini çok iyi özetliyor. Biz bugün aileyi toplumun ‘son sığınağı’ olarak tanımlıyoruz ama maalesef o sığınağın artık ‘açık bir kapısı’ var: Akıllı telefonlar. Bu öyle bir kapı ki, **siz evinizde güven içinde oturduğunuzu sanırken, o telefon aracılığıyla dünyanın en güvensiz yerleri, en sahte hayatları ve en büyük riskleri yatak odanıza kadar giriyor.** İletişimin üç türü vardır: Sağlıklı iletişim, çatışmalı iletişim ve iletişimsizlik. Bizim bugün evlerde yaşadığımız en büyük trajedi iletişimsizliktir. Eşlerin aynı koltukta oturup farklı ekranlara bakması, fiziksel olarak orada olup duygusal olarak fersah fersah uzaklaşmasıdır. Çatışmalı iletişimde bile bir etkileşim, bir düzeltme çabası vardır; ancak ekranların yarattığı o sessizlikte ilişki artık ‘uzatmaları oynuyor’ demektir. Duygusal paylaşım bittiğinde, aile bir sığınak olmaktan çıkıp bir otel odasına dönüşür. Beyinlerimiz hackleniyor. Sosyal medya algoritmaları, insanın ödül-ceza sistemini, yani dopamin salgısını kontrol ederek bizi ekrana bağlıyor. Buna ‘dijital hedonizm’ (hazcılık) diyoruz. Gerçek hayatta aidiyet hissetmek, sorumluluk almak zordur; oysa dijital dünya zahmetsiz ve anlık hazlar sunar. Haz peşinde koşan bir nesil yetişiyor. **Dijital dünya, evin içindeki mahremiyeti ve özel bağları sabote ediyor. Sosyal medyadaki o ‘sahte ve pırlıtlı’ hayatlara özenen birey, kendi evindeki sıcak ama sade hayatı ‘yetersiz’ görmeye başlıyor.** Bu da eşler arasında kronik bir

tatminsizlik ve mesafe yaratıyor. Çözüm, teknolojiyi yasaklamak değil, onu yönetmektir. Sanal dünyanın cazibesi, gerçek hayatın zahmetli ama kalıcı huzuruna bir rakiptir. Bizim yapmamız gereken, o ‘açık kapıyı’ kapatmak değil, o kapıdan kimin ve neyin gireceğine karar verecek iradeyi, yani aile bilincini güçlendirmektir. Çünkü hiçbir dijital haz, akşam yemeğinde yapılan samimi bir sohbetin, dürüst bir paylaşımın ve güvenli bağlanmanın yerini tutamaz.

- Ebeveynlerle çocuklar arasında giren ekranlar, “online olma” hali, çocukların psikolojik gelişimini nasıl etkiliyor? Dijital bağımlılığa karşı ebeveynler, çocuklara nasıl örnek olabilir?

Çocukluk dönemi, bir insanın kişiliğinin ana vatanıdır. Bu dönemde öğrenilenler ruha birer çekirdek olarak atılır. Ancak bugün ebeveynle çocuk arasında giren ekranlar, bu ana vatani dijital bir işgale uğrattırıyor. Çocuk, 0-3 yaş arasında anne ve babasından alacağı duygusal besini alamadığında, ‘televizyon çocuğu’ veya ‘tablet kölesi’ haline geliyor. Bu durum, çocuğun gerçek hayattaki aidiyet duygusunu zayıflatıyor ve onu sanal hazların peşesine itiyor.

Ebeveynler için esas çözüm ‘söz dili’ değil, ‘hal dili’dir. Çocuklar konferansları veya nasihatleri değil, yaşantıları örnek alır. Eğer anne-baba akşam eve geldiğinde elinden telefonu düşürmüyorsa, çocuğa ‘telefonla oynama’ demesinin hiçbir hükmü yoktur. Dijital bağımlılığa karşı; evde eğlenceli ama disiplinli bir ortam kurulmalıdır. Çocukla ‘dijital sözleşmeler’ imzalanmalı, oyun ve ekran saatleri net belirlenmelidir. En önemlisi de çocuğa zaman ayırmak, onunla ‘sev, değer ver, paylaş’ mottosuyla kaliteli vakit geçirmektir. **Unutulmamalıdır ki;**

iyi bir evlat yetiştirmek, bir fabrika kurmaktan çok daha hayati bir başarıdır.

- Gençlerin evliliğe ve ebeveynliğe mesafeli durmasında dijitalleşme ve sanal yayılmanın etkisi göz ardı edilemez. Gençlere evliliğin iyileştirici gücüne dair neler söylemek istersiniz?

Modern popüler kültür ve dijitalleşme, gençlere sahte bir özgürlük pazarlıyor. 'Evlenip ayak bağı mı edineceksin?' diyen bu narsistik akım, gençleri büyük bir yalnızlığa sürüklüyor. Oysa insan ilişkisel bir varlıktır; tek başına yaşamak üzere yaratılmamıştır. Evlilik, sadece iki kişinin bir araya gelmesi değil, birbirini onaran ve geliştiren iyileştirici bir bağıdır.

Gençler evliliğin zorluklarına odaklanıyor çünkü dışarıdaki 'sahte hayatlara' özeniyorlar. Ancak kriz anlarında, depremde veya ekonomik zorlukta o sahte zevkler sizi kurtarmaz. Sizi kurtaracak olan, 'denizde boğulurken tutunacağınız bir tahta' gibi olan aile bağlarıdır. Evlilik, rekabetçi değil tamamlayıcı bir ilişkidir. İnsanın eksiklerini tamamladığı, sığındığı ve güvenli bağlandığı bir limandır. Bu liman, insanı yalnızlığın getirdiği depresyondan ve boşluktan koruyan en güçlü kalkandır.

- Bugün yeni evlenen veya ailesini bir arada tutmaya çalışan bir çiftin, psikolojik dayanıklılık adına yol haritası ne olmalıdır?

Psikolojik dayanıklılık için yol haritası şu dört temel sütun üzerine kurulmalıdır: Bütün iyiliklerin kapısını dürüstlük açar. Evde yalanın prim yapmadığı, her şeyin açıkça konuşulabildiği bir güven alanı oluşturun. Aileyi aynı yöne giden bir gemi gibi

görün. Mizacınız farklı olabilir ama geminin selameti her şeyden önce gelmelidir. 'Ben' değil, 'Biz' odaklı kararlar alın. Evlilikte güç savaşlarına, ego savaşlarına girmeyin. Adalet sadece mahkemede değil, evdedir. Hak ve sorumluluk dengesini adil kurun. Sorunları birer tehdit olarak değil, bağları güçlendirecek birer fırsat olarak görün. Tartışmalarda 'sen dili' yerine 'ben dili'ni kullanın ve inatçılığı evliliğin en büyük düşmanı olarak belleyin.

- Tüketim kültürü sadece eşyaları değil, ilişkileri de 'kullan-at' mantığına dönüştürdü. Bu kapsamda vefa duygusu ve sadakat yeniden nasıl bir değer haline getirilebilir?

Tüketim kültürü insanı nesneleştiriyor. Nesnesi doğru olmayan bir aşk, hastalıktır ve tedavi gerektirir. Vefa ve sadakati yeniden canlandırmak için 'Anadolu irfanına' dönmeliyiz. Bizim kültürümüzde 'aile sigortası' vardır; bu sigorta vefa ile çalışır. Sadakat, sadece fiziksel bir bağlılık değildir; zor zamanda elinden tutmak, paylaşma açık olmak ve dürüst kalmaktır. İlişkileri 'kullan-at' olmaktan kurtarmanın yolu, insanı bir 'tüketim aracı' değil, 'değerli bir varlık' olarak görmekten geçer. Aile içindeki dürüstlük ve şeffaflık arttıkça, sadakat kendiliğinden sağlamlaşacaktır.

- Boşanma oranlarındaki artışa baktığımızda, çiftlerin 'tahammül sınırının' düştüğünü görüyoruz. Nörobiyolojik açıdan modern insan neden bu kadar sabırsız?

Nörobiyolojik olarak baktığımızda modern insanın ön beyni (mantık ve analiz merkezi) ile sağ beyni (duygular ve hazlar) arasındaki denge bozulmuş durumda. Dijital dünya bizi sürekli 'anlık hazlara'

(dopamin döngüsüne) alıstırdı. Bu da sabır ve tahammül gibi ön beyin fonksiyonlarını zayıflatıyor. İnsanlar artık beklemeyi, emek vermeyi ve sorun çözmeyi 'zahmet' olarak görüyor.

Bu sabırsızlık hali evliliği bir 'ego savaşına' çeviriyor. En küçük çatışmada 'uzatmaları oynamaya' başlıyoruz. Bunun üstesinden gelmek için bilimsel metodoloji ile değerleri birleştirmeliyiz. İnsan beyni en iyi, eğlenceli ve disiplinli ortamda öğrenir. Sabrı bir 'düşünce tembelliği' değil, bir 'duygusal yatırım' olarak yeniden tanımlamalı ve evde çatışmayı çözme becerilerini (iletişim tekniklerini) geliştirmeliyiz.

- Siz sık sık 'Bilinçli Aile' kavramına vurgu yapıyorsunuz. Bir evi sadece "otel" olmaktan çıkarıp, ruhları besleyen bir medreseye dönüştürmek için tavsiyeniz ne olur?

Evi otel olmaktan çıkaran şey, fiziksel birliktelik değil, duygusal ve zihinsel paylaşımdır. Bir evi öğrenim alanına dönüştürmek için 'aile içi oturumlar' tavsiye ediyorum. Bu oturumlarda anne, baba ve çocuklar eşitler ilişkisi içinde konuşabilmeli, dertleşebilmeli.

Evin sıcak ve sevimli bir ortam olması esastır. Eğer evde korku hâkimse, orada gelişim olmaz; sadece boyun eğme olur. Bilinçli aile, 'hal dili' ile örnek olan, çocuklarına sadece akademik başarıyı değil, 'iyi insan' olmayı öğreten ailedir. Kitaptan değil, yaşayarak, deneyimleyerek ve manevi değerleri bilimsel bir dille anlatarak evi birer hayat okuluna çevirebiliriz.

- Günümüzde kadın ve erkek rollerinin değiştiği sık sık dile getirilir oldu. Geleneksel aile

yapımız küreselleşmenin etkisiyle gücünü mü kaybetti?

Türkiye şu anda bir kimlik karmaşası ve ara kültür yaşıyor. Bir yanda geçmiş marjinal savunular, diğer yanda modernizmi marjinal savunular var. Küreselleşme, yerel değerleri 'kültürsüzleştirme' riski taşıyor. Ancak coğrafya katedir deyip teslim olmak tembelliktir.

Kadın ve erkek rolleri değişebilir, bu bir zenginliktir; ancak bu değişim rekabetçi değil, tamamlayıcı olmalıdır. Kadının ve erkeğin fitratına uygun rolleri, modern yaşamın gerekleriyle harmanlamalıyız. Kendi kültürümüzü koruyarak modernleşmek mümkündür. Eğer ailede tektipçilikten kaçınılı, farklı mizaçları ortak bir hedefte buluşturabilirsek; küreselleşmenin yozlaştırıcı etkisine karşı durabilir ve ailemizi toplumun sarsılmaz yapı taşı olarak korumaya devam edebiliriz.

